

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Vurdering af elevernes personlige og sociale forudsætninger

Værktøj og inspiration

Værktøj og inspiration til lærere:

Vurdering af elevernes personlige og sociale forudsætninger

Fra skoleåret 2014/15 er det skoler-nes ansvar at vurdere, om elever- ne i 8. klasse opfylder de person- lige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Denne folder er tænkt som et værktøj og et inspirationsredskab primært til de lærere, som skal arbejde med at vurdere, om eleverne opfylder de sociale og de personlige forudsætninger for at være uddannelsesparate. På de kommende sider folder vi nøglebegreberne personlige forudsætninger og sociale forudsætninger ud. Der er konkrete eksempler på, hvad man som lærer kan arbejde med i forbindelse med elevens alsidige udvikling og være opmærksom på, når man skal vurdere, om eleven har de nødvendige forudsætninger.

Hvad er uddannelsesparathed?

At være uddannelsesparat er kort sagt at være i stand til at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Uddannelsesparathed skal vurderes med blik for tre forskellige forudsætninger: de faglige, de personlige og de sociale forudsætninger. De faglige forudsætninger behandles ikke i denne folder.

Det er lærerens opgave at vurdere, om en elev har de nødvendige sociale og personlige forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Hvorfor skal elevernes uddannelsesparathed vurderes i 8. klasse?

Formålet med at vurdere elevens uddannelsesparathed i 8. klasse er først og fremmest at sikre, at de elever, der ikke umiddelbart er uddannelsesparate i 8. klasse, får en særlig skole- og vejledningsindsats, der skal understøtte, at de kan blive uddannelsesparate ved afslutningen af 9. klasse.

Når en elev vurderes ikke-uddannelsesparat i 8. klasse er det en foreløbig vurdering. Det er samtidig begyndelsen på en målrettet indsats, hvor elev, skole, forældre og UU i samarbejde skal fremme, at eleven arbejder mod at blive uddannelsesparat. Vurderingen er derfor hverken endelig eller statistisk.

Hvad er din opgave som lærer?

Din opgave er at vurdere, om eleven har de personlige og sociale forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Vurderingen indgår i arbejdet med den løbende evaluering af eleven. Det er også din opgave at sikre, at vurderingen fremgår af elevens elevplan (i folkeskolen).

Læreren skal lave vurderingen af elevens personlige og sociale forudsætninger i forhold til elevens ønskede uddannelsesområde (gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse).

Efter den første vurdering i 8. klasse vil der for nogle elever i resten af skoleforløbet ske ændringer i de personlige og sociale forudsætninger. Når der sker ændringer indføres dette i elevens elevplan.

Elementer i din vurdering af elevens personlige forudsætninger

Når du som lærer skal vurdere en elevs personlige forudsætninger, skal du fokusere på, om eleven har de personlige forudsætninger, der skal til for at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse efter grundskolen.

For at give et mere konkret billede af de personlige forudsætninger er begrebet delt ind i fem fokusområder i bekendtgørelsen: Selvstændighed, motivation, ansvarlighed, mødestabilitet og valgparathed.

I dette afsnit er hvert fokusområde beskrevet lidt nærmere, ligesom der er forslag til spørgsmål,

du som lærer kan stille dig selv, når du vurderer elevens personlige forudsætninger i forhold til uddannelsesparathed.

Nedenstående skal danne grundlag for en helhedsvurdering af elevens personlige forudsætninger for at kunne tage en ungdomsuddannelse, hvori der indgår en samlet afvejning af elevens forudsætninger inden for mindst de nævnte områder. Eleven behøver ikke honorere alt det nævnte, men spørgsmålene kan pege i retning af, hvor elevens styrker og svagheder måtte ligge.

De personlige forudsætninger kan komme til udtryk gennem:

Motivation

for uddannelse
og lyst til læring

Motivation handler om at have lyst til uddannelse og til at lære og bidrage aktivt i undervisningen. Det er et udtryk for motivation, at der er noget, eleven gerne vil og på den baggrund bevæger sig mod sit mål. Motivation er også, når eleven viser, at han eller hun har lyst til selv aktivt at søge viden om et emne eller har viljen til at gøre ting færdige. Elevens motivation for at lære kan også komme til udtryk uden for skolen.

Selvstændighed

herunder at eleven tager
initiativ i opgaveløsninger

Selvstændighed handler om at være i stand til at stå på egne ben. Som lærer kan du fx være opmærksom på, om eleven ofte er afhængig af kammeraternes valg, eller om eleven tør stå fast på sine egne ideer og valg og fx vælge andre opgaver end kammeraterne. Kan eleven tage initiativer? Søger eleven hjælp hos kammerater og lærere, når han eller hun har brug for det? Er eleven i stand til at komme i kontakt med andre mennesker og danne nye relationer og venskaber? Kan eleven træffe sine egne valg og beslutninger og følge dem? Vær opmærksom på, at selvstændighed også kommer til udtryk andre steder end skolen, fx hvis eleven har et fritidsjob eller fritidsinteresser, som kan kræve en høj grad af selvstændighed.

Ansvarlighed

herunder at eleven er forberedt til timerne

Ansvarlighed kan komme til udtryk ved, at eleven er i stand til at holde en aftale, som han eller hun laver med lærere eller andre elever. Ansvarlighed viser sig også i forbindelse med gruppearbejde, når eleven tager ansvar for den fælles opgave og for sin del af arbejdet. Som lærer, kan du være opmærksom på, om eleven er forberedt til timerne, afleverer sine opgaver og er i stand til at møde op på et bestemt sted som aftalt. Er eleven seriøs omkring det, han eller hun laver fagligt og socialt? Kan eleven modtage konstruktiv kritik og påtage sig sin del af ansvaret, når noget kører skævt? Ansvarlighed kan også komme til udtryk uden for skolen.

Mødestabilitet

herunder rettidighed og lavt fravær

Mødestabilitet handler grundlæggende om, at eleven møder i skole hver dag og møder til tiden. Men det er også en god idé at se bredere på elevens liv, når du som lærer vurderer mødestabiliteten: Har eleven fx et fritidsjob eller træning, som vedkommende passer stabilt?

Valgparathed

i forhold til det forestående valg af ungdomsuddannelse eller andet

De færreste elever i folkeskolens udskoling har en meget klar ide om deres karriereplaner. At vurdere om eleven er valgparat, handler derfor om at være opmærksom på, om eleven kan tage beslutninger, og om eleven er i stand til at tage et positivt og aktivt tilvalg i en valgproces. Eleven vil normalt ikke være endeligt afklaret med sit uddannelsesvalg i 8. klasse, men skal være i stand til at reflektere over det. Når du som lærer vurderer valgparatheden, kan du være opmærksom på, om eleven er engageret og aktiv, når der skal tages beslutninger og har en bevidsthed om, at valg har konsekvenser. Du kan også overveje, om eleven kan reflektere over sine interesser og kompetencer og koble det med, hvad der skal ske efter skolen?

Elementer i din vurdering af elevens sociale forudsætninger

Når du som lærer skal vurdere elevens sociale forudsætninger, skal du fokusere på, om eleven har de sociale forudsætninger, der skal til for at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

For at give et mere konkret billede af de sociale forudsætninger er begrebet delt ind i tre fokusområder i bekendtgørelsen: Samarbejdsevne, respekt og tolerance.

I dette afsnit er hvert fokusområde beskrevet lidt nærmere, ligesom der er forslag til spørgsmål, du som lærer kan stille dig selv, når du vurderer elevens sociale forudsætninger i forhold til uddannelsesparathed.

Nedenstående skal danne grundlag for en samlet vurdering af elevens sociale forudsætninger for at kunne tage en ungdomsuddannelse, hvori der indgår en samlet afvejning af elevens forudsætninger inden for mindst de nævnte områder. Eleven behøver ikke honorere alt det nævnte, men spørgsmålene kan pege i retning af, hvor elevens styrker og svagheder måtte ligge.

De sociale forudsætninger kan komme til udtryk gennem:

Samarbejdsevne

at kunne løse opgaver sammen med andre, overholde fælles aftaler og bidrage positivt til fællesskabet

Det kræver samarbejdsevne at kunne lave et stykke arbejde i fællesskab med andre. Når du som lærer vurderer elevens samarbejdsevner, kan du derfor være opmærksom på, hvordan eleven agerer i forbindelse med gruppearbejde. Har eleven en forståelse for, at man kan hjælpe eller selv spørge andre i gruppen om hjælp? Hvordan håndterer eleven fx at skulle gå med på andres ideer? Det er også centralt, om eleven er i stand til at danne relationer og få nye kontakter og venner. At udvise samarbejdsevne er også at kunne modtage respons og bruge kritik konstruktivt. Kig derfor på, om eleven kan forstå og bruge den feedback, han eller hun får. Samarbejdsevne kommer også til udtryk i, om eleven kan tilgå en opgave åbent, kan gå på kompromis og er i stand til at tilsidesætte sine egne behov.

Respekt

herunder at udvise forståelse for andre mennesker

Respekt handler om, at eleven kan vise hensyn over for andre elever og læreren. Respekt i et lidt bredere perspektiv er også at være i stand til at anerkende og respektere andres holdninger. Er eleven med til at skabe en gensidig respekt i rummet mellem elever og lærer? Har eleven en grundlæggende situationsforståelse og forståelse for forskellige sociale hierarkier? Har eleven fx en forståelse for, at det kammeraten siger, og det læreren siger, ikke nødvendigvis skal vægtes på samme måde?

Tolerance

herunder at kunne samarbejde med mennesker, der er forskellige fra en selv

Tolerance er evnen eller viljen til at acceptere det, der afviger fra det kendte eller det normale. Tolerance hos eleven handler derfor grundlæggende om at kunne forstå og acceptere andre menneskers meninger, væremåde, kultur, religion etc. Tolerance er kort sagt at kunne omgås og samarbejde med mennesker, der er forskellige fra én selv. Overvej fx om eleven har en forståelse for, at andre ikke altid er eller har samme behov som ham eller hende. Tolerance handler også om empati. Kan eleven aflæse andre og sætte sig i andres sted, og har eleven en forståelse for, at andre kan tænke anderledes end ham eller hende?

Uddannelsesparat eller ikke-uddannelsesparat – og hvad så?

Hvem gør hvad?

Det er formelt set skolens leder, der har ansvaret for at iværksætte, at der bliver foretaget en vurdering af elevernes personlige og sociale forudsætninger for at tage en ungdomsuddannelse. Skolens leder skal sikre, at disse informationer fremgår af elevens elevplan og indberette resultatet til www.optagelse.dk.

I praksis vil det være en eller flere i lærerteamet omkring eleven, der laver vurderingen af elevens sociale og personlige forudsætninger.

Ungdommens Uddannelsesvejledning har ansvaret for at vurdere uddannelsesparathed på baggrund af oplysninger fra

skolen. UU har også ansvar for at sætte en vejledningsindsats i værk til de elever, der ikke opfylder de faglige, personlige og sociale forudsætninger for at blive vurderet uddannelsesparate.

Hvornår gør vi hvad?

Når eleven går i 8. klasse, vurderer lærerne i løbet af efteråret og senest i november elevens personlige og sociale forudsætninger. Vurderingen skal være foretaget og indført i elevplanen senest den 1. december, hvor skolen skal have overført oplysningerne til www.optagelse.dk

Det er vigtigt, at skolen i samarbejde med UU så tidligt som muligt sætter fokus på de elever, der har behov for en målrettet

indsats for at blive uddannelsesparate. Jo tidligere jo bedre, så skolen og UU kan sætte ind med en fokuseret indsats i form af hjælp og vejledning til den unge.

Processen med at støtte eleven i at blive uddannelsesparat fortsætter i løbet af 8. og 9. klasse og formålet er, at så mange elever som muligt bliver uddannelsesparate.

Hvad sker der, når UU vurderer, at en elev er ikke-uddannelsesparat?

Det er UU, der på baggrund af skolens vurdering af faglige, sociale og personlige forudsætninger vurderer, om en elev er uddannelsesparat

At blive vurderet ikke-uddannelsesparat i 8. klasse er ikke en statistisk vurdering. Det kan ses som en mulighed for at få en ekstra indsats, som betyder, at eleven selv kan arbejde hen mod at blive uddannelsesparat frem mod 9. eller 10. klasse.

Skolen, UU og forældrene skal i fællesskab udarbejde en plan for indsatsen og skrive den ind i elevplanen. Planen skal beskrive den indsats, der skal til for, at eleven kan blive uddannelsesparat, inden han eller hun er færdig med skolen.

Vigtige datoer og links

Efterår

I løbet af efteråret i 8. klasse skal lærerne vurdere hver enkelt elevs sociale og personlige forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Vurderingen indtastes i elevens elevplan. Herefter overfører folkeskolen via sit elevplansystem oplysningerne til www.optagelse.dk

1. december

Senest 1. december skal der være overført data fra skolen til www.optagelse.dk om, hvorvidt eleven opfylder de personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde en uddannelse inden for det valgte ungdomsuddannelsesområde.

15. januar

Samtlige uddannelsesparathedsvurderinger i 8. klasse og vurderingerne i 9. og 10. klasse skal være gennemført af UU senest den 15. januar i skoleåret.

Links

Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse, kapitel 2:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164133>

Folkeskoleloven, § 13b, stk. 4 og 5:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163970>

